

Nr 122

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i brottsbalken; given Stockholms slott den 27 oktober 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Enligt Vårt nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bestämmelsen i 16 kap. 13 § brottsbalken om straff för djurplågeri utvidgas till att omfatta inte bara uppsåtligt brott utan också gärning som begås av grov oaktsamhet.

**Förslag till
Lag om ändring i brottsbalken**

Härigenom förordnas, att 16 kap. 13 § brottsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.
13 §

Om någon, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Om någon *uppsåtligen eller av grov oaktsamhet*, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet på Stockholms slott den 27 oktober 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i brottsbalkens bestämmelser om djurplågeri* och anför.

1 Inledning

Om någon, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år. Denna bestämmelse finns i 16 kap. 13 § brottsbalken (BrB). För straffbarhet krävs enligt en allmän regel i 1 kap. 2 § första stycket BrB att gärningen begås uppsåtligen.

I riksdagen har det under senare år i motioner och enkla frågor påtalats att djurplågeriparagrafen inte tillämpas effektivt beroende framför allt på svårigheter att bevisa att gärningsmannen haft uppsåt att tillfoga djuret lidande. Vid 1970 års riksdag uttalade tredje lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande (3LU 1970:15) att skäl förelåg att undersöka möjligheterna att utvidga lagstiftningen om djurplågeri till att avse även vårdslösa handlingar. Frågan behandlades också vid 1971 års riksdag, då jordbruksutskottet (JoU 1971:15) anförde att en prövning av frågan om uppsåtet vid djurplågeri torde komma till stånd i samband med översyn av 16 kap. 13 § BrB.

Inom justitiedepartementet har i juli 1972 upprättats en promemoria (Ds Ju 1972:21) om straff för djurplågeri. I promemorian föreslås att djurplågeriparagrafen utvidgas till att omfatta även gärningar som begås av grov oaktsamhet. Straffskalan föreslås bli oförändrad.

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian avgetts av riksåklagaren (RÅ), Svea hovrätt, rikspolisstyrelsen, lantbruksstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Skaraborgs, Värmlands och Västerbottens län, Föreningarna Sveriges tingsrättsdomare, Sveriges statsåklagare, Sveriges polismästare och Sveriges åklagare, Lant-

brukarnas riksförbund, Sveriges veterinärförbund, Svenska jägareförbundet, Svenska djurskyddsföreningen, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund och Svenska kennelklubben. RÅ har bifogat yttranden från länsåklagarna i Jönköpings, Kristianstads och Skaraborgs län.

2 Departementspromemorian

Departementspromemorian innehåller bl.a. redogörelser för gällande svensk, dansk, finsk och norsk rätt och för frågans tidigare behandling. I en av bilagorna till promemorian redovisas några domstolsavgöranden i mål om ansvar för djurplågeri. Det i promemorian framlagda förslaget till ändrad lydelse av 16 kap. 13 § BrB finns i bilaga 4 till promemorian.

Departementspromemorian torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

3 Remissyttrandena

3.1 Allmänna synpunkter på förslaget

Promemorians förslag att utvidga straffansvaret för djurplågeri till att omfatta också gärningar som har begåtts av grov oaktsamhet tillstyrks eller lämnas utan erinran av *samtliga remissinstanser utom Föreningen Sveriges statsåklagare*. Några remissinstanser föreslår en ytterligare utvidgning av kriminaliseringen. Därjämte framställs i en del remissyttranden erinringar mot vissa enskildheter i förslaget.

RÅ anser att införandet av ett oaktsamhetsbrott avseende djurplågeri är ägnat att åtminstone på längre sikt minska antalet fall i vilka djur otillbörligen åsamkas lidande. *Sveriges veterinärförbund* uttalar att förslaget synes i och för sig väl ägnat att öka möjligheterna att beivra t.ex. underlåtenhet att vårda eller att behandla sjuka eller skadade djur. *Svenska djurskyddsföreningen* hälsar förslaget med tillfredsställelse och anser att det öppnar möjlighet till en säkrare och mera differentierad bedömning av frågor om åtal och straff för djurplågeri. Flera remissinstanser framhåller att förslaget torde leda till ett bättre djurskydd.

Föreningen Sveriges statsåklagare uttalar att kriminalisering eller utvidgning av det kriminaliserade området bör tillgripas först när andra sanktioner än brottspåföljd framstår som klart otillräckliga. Kravet på restriktivitet är särskilt framträdande då det gäller kriminalisering av oaktsamhetshandlingar inom den allmänna straffrättens område. Föreningen ifrågasätter därför om ändringsförslaget i promemorian bör genomföras.

3.2 Graden av oaktsamhet

Förslaget att straffbestämmelsen skall omfatta endast sådan oaktsamhet som är att bedöma som grov har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. Sålunda biträder *RÅ* den i promemorian intagna ståndpunkten angående avgränsningen till fall av grov oaktsamhet. Att kravet på grov oaktsamhet är en väl motiverad begränsning av det straffbara området och utgör en lämplig avvägning framhålls uttryckligen också av flera andra remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt, länsåklagarna i Jönköpings och Skaraborgs län, Föreningen Sveriges åklagare* och *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund*.

Några remissinstanser anser emellertid att en utvidgning av det straffbara området till grov oaktsamhet troligen endast kommer att få en begränsad effekt. *Föreningen Sveriges tingsrättsdomare* förmodar att ändringen inte kan antas få nämnvärd praktisk betydelse. Föreningen framhåller som sin uppfattning att i fråga om kanske flertalet av de i promemorian särskilt redovisade exemplen det synes tvivelaktigt om fällande dom kunnat påräknas även om den föreslagna utvidgningen av straffbestämmelsen hade varit genomförd. *Föreningen Sveriges statsåklagare* anför att man genom att utvidga det kriminaliserade området till att omfatta också vissa former av oaktsamt djurplågeri troligen uppnår endast mycket marginella effekter och att vinsten av den föreslagna reformen därför framstår som tvivelaktig. Man slipper visserligen den svårighet som ligger i att styrka förhandenvaron av uppsåt hos gärningsmannen men drar samtidigt på sig den inte mindre grannliga uppgiften att fastställa gränsen mellan vanlig och grov oaktsamhet.

Föreningen Sveriges polismästare ifrågasätter om inte risk finns att den föreslagna utvidgningen av det straffbara området blir mindre än man från början avsett och om inte därför även sådan oaktsamhet som ej är grov bör kunna bestraffas. Enligt föreningen borde det straffbara området kunna konstrueras på sätt som skett i t.ex. 1 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. *Svenska kennelklubben* anser att inte bara grov oaktsamhet utan varje form av oförsvarlig behandling av djur borde medföra straff enligt djurplågeriparagrafen. Om inte varje form av oaktsamhet straffbeläggs finns det enligt kennelklubben risk för att man inte uppnår den åsyftade effekten, nämligen ett bättre djurskydd.

Ett närmare klarläggande beträffande frågan om gränsdragningen mellan grov oaktsamhet och sådan oaktsamhet som faller utanför det straffbara området önskas av *lantbruksstyrelsen, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges veterinärförbund, Svenska jägareförbundet* och *Svenska djurskyddsföreningen*. Graden och varaktigheten av ett djurs lidande är svårbedömda förhållanden som inte bör läggas till grund för en sådan gränsdragning, anser *lantbruksstyrelsen* och *veterinärförbundet*. Enligt

lantbruksstyrelsen bör det räcka med — förutom att övriga rekvisit är uppfyllda — att ett lidande har förekommit. Likaså finner veterinärförbundet det felaktigt att antalet djur som orsakats lidande skall nämnvärt påverka bedömningen huruvida en visad oaktsamhet skall betecknas som grov. Lantbrukarnas riksförbund önskar ett närmare klarläggande av ändringsförslagets konsekvenser för exempelvis animalieproduktionen, hästsporten, jakt, innehavare av sällskapsdjur etc. Förbundet anser det ytterst angeläget att den teknik som används inom jordbrukets animalieproduktion fyller alla krav som kan ställas från djurskyddssynpunkt, något som även torde vara en förutsättning för att man på lång sikt skall kunna uppnå ett gott produktionsresultat. Enligt riksförbundet bör ny teknik på detta område inte introduceras förrän den har blivit prövad från nu berörd synpunkt.

3.3 Straffskalan

De flesta remissinstanser som uttalat sig i denna fråga instämmer i promemorians förslag. Sålunda godtar *RÅ* de i promemorian gjorda övervägandena angående straffskalan. *Länsåklagaren i Skaraborgs län* finner promemorians motiveringar för en gemensam straffskala övertygande. Också *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* har uppfattningen att en ändring av straffsatserna inte är behövlig.

Enligt *Föreningen Sveriges statsåklagare* bör, om det anses nödvändigt att kriminalisera också oaktsamt djurplågeri, i vart fall en särskild straffskala införas för sådant brott. En gemensam straffskala för uppsåtlig och oaktsam brottslighet sägs nämligen utgöra undantag från de grundläggande principerna i brottsbalken. Föreningen har svårt att tänka sig att någon domstol kan finna anledning att döma ut högre straff än t.ex. fängelse i sex månader för oaktsamt djurplågeri hur kvalificerad oaktsamheten än är.

3.4 Uttrycket 'otillbörligen'

Enligt gällande lydelse av djurplågeriparagrafen krävs för straffbarhet att djur 'otillbörligen' har utsatts för lidande. Några remissinstanser anser att detta rekvisit bör utgå ur lagtexten. Sålunda menar *Svenska djurskyddsföreningen* att 'otillbörligen' inte fyller någon funktion i lagtexten utan tvärtom inbjuder till subjektiva tolkningar i samband med åtal och straffmätning. Föreställningen att djur under vissa omständigheter 'tillbörligen' skulle kunna tillfogas lidande bör enligt föreningens uppfattning principiellt inte accepteras. De fall där det kan tänkas vara nödvändigt att utsätta djur för lidande, exempelvis för att rädda eget, djurets eller andras liv, torde vara så få att en rättvis bedömning skulle kunna säkerställas

genom uttryckliga undantagsbestämmelser. Också *Svenska kennelklubben* anser att 'otillbörligen' bör utgå ur lagtexten.

En annan uppfattning har *Föreningen Sveriges statsåklagare*, som anser att det bästa sättet att materiellt komma till rätta med missförhållandena på djurplågeriområdet sannolikt är att se till att begreppet 'otillbörligen' får ett annat innehåll än det har nu. För detta behövs enligt föreningen ingen lagändring, utan det torde vara tillräckligt med en mera noggrann tillämpning av djurskyddslagen och andra bestämmelser om hur djur skall behandlas. Problemet är enligt föreningens uppfattning sålunda mera en tillsynsfråga än en lagstiftningsfråga.

3.5 Vissa konkurrensfrågor

Svenska jägareförbundet tar i sitt yttrande upp frågan om konkurrens mellan djurplågeriparagrafen i dess föreslagna lydelse och vissa bestämmelser i jaktlagstiftningen.

Förbundet erinrar om att det enligt 24 § 2 mom. jaktstadgan (1938:279) åligger den som kolliderat med älg, hjort eller rådjur att snarast underrätta närmaste polismyndighet. Sammanstötningar med större tamdjur eller hundar bör enligt förbundets uppfattning föranleda motsvarande rapportering. I de fall djur påköres och föraren underlåter att vidta någon åtgärd i anledning därav, anser förbundet att föraren — i de fall djuret inte dött omedelbart — bör kunna åtalas för brott mot djurplågeriparagrafen i dess föreslagna lydelse. Enligt 32 § 4 mom. jaktstadgan bestraffas den som underlåter att lämna underrättelse om att han kolliderat med älg, hjort eller rådjur med böter, om gärningen inte är belagd med straff i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Förbundet föreslår, att 32 § 4 mom. jaktstadgan kompletteras på sådant sätt att det klart framgår att underlåtenhet att fullgöra rapportering enligt 24 § 2 mom. jaktstadgan alternativt även kan straffas enligt 16 kap. 13 § brottsbalken.

Förbundet finner att även andra följdändringar i jaktförfattningarna bör övervägas, om den föreslagna ändringen i 16 kap. 13 § brottsbalken genomföres. Enligt 3 § jaktstadgan får jakt ej bedrivas så, att villebrådet onödigtvis tillfogas lidande; har villebråd sårats eller skadats, är den jagande skyldig att utan dröjsmål vidtaga de åtgärder som behövs för att djuret skall kunna uppspås och avlivas. I 29 § 1 mom. jaktstadgan sägs att den som bryter mot 3 § samma stadga dömes till böter, om gärningen ej är belagd med straff i brottsbalken. Hänvisningen till brottsbalken avser djurplågeriparagrafen. Det subjektiva rekvisitet enligt nämnda bestämmelser i jaktstadgan anses vara oaktsamhet, som ej är ursäktlig. Ett visst utrymme för felbedömning, ouppmärksamhet osv. måste uppenbarligen medges. I praktiken torde därför den oaktsamhet som krävs för straffbarhet enligt jaktstadgan närma sig den svårhetsgrad som brukar beteck-

nas som grov. De nu nämnda bestämmelserna i jaktstadgan skall jämföras med 16 § och 33 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Har någon vid lovlig jakt sårat älg, hjort eller rådjur och har djuret tagit sin tillflykt till annans jaktområde, är den jagande pliktig att skyndsamt lämna underrättelse om detta förhållande till jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk. Försummelse att fullgöra underrättelseplikten straffas med dagsböter. Försummad underrättelseplikt kan straffas endast om uppsåt föreligger, om inte försummelsen också utgör förseelse mot 3 § andra punkten jaktstadgan, något som enligt förbundet kan antas vara förhållandevis vanligt.

Utan att framställa något bestämt yrkande ifrågasätter förbundet om det efter ändring av 16 kap. 13 § brottsbalken enligt promemoriaförslaget är meningsfullt att ha kvar straffsanktionen i 29 § 1 mom. jaktstadgan, såvitt avser föreskriften i 3 § första punkten samma stadga. Oaktsamhetsrequisiten enligt de båda straffbestämmelserna kommer att ligga varandra mycket nära. Någon påtaglig skillnad mellan uttrycken 'onödigtvis' och 'otillbörligen' torde knappast finnas. Om i 29 § 1 mom. jaktstadgan vad beträffar jaktens bedrivande endast hänvisas till 16 kap. 13 § brottsbalken åstadkommer man också att alla djur likställs i förevarande hänseenden. Förbundet anmärker i detta sammanhang att dödande av hund enligt 22 § jaktlagen och av katt enligt 23 § samma lag ej är jakt, varför det i dessa fall endast kan bli fråga om straff enligt djurplågeriparagrafen. Beträffande förseelse mot 3 § andra punkten jaktstadgan anser förbundet slutligen att den nuvarande straffbestämmelsen bör kvarstå.

4 Departementschefen

En bestämmelse om straff för djurplågeri har funnits i svensk rätt sedan år 1857, då bötesstraff infördes för den som visade uppenbar grymhet mot husdjur. Sedermera skärptes bestämmelsen dels genom att fängelse infördes i straffskalan och dels genom att tillämpningsområdet utvidgades till att avse alla slags djur.

Den nu gällande straffbestämmelsen om djurplågeri finns i 16 kap. 13 § BrB och avser den som otillbörligen utsätter djur för lidande, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller på annat sätt. Straffet är böter eller fängelse i högst två år.

Av intresse för djurplågeriparagrafens tillämpningsområde är den allmänna regeln i 1 kap. 2 § första stycket BrB om krav på uppsåt hos gärningsmannen. Enligt denna regel skall gärning som beskrivs i BrB anses som brott endast om den begås uppsåtligen, om inte annat sägs. Eftersom 16 kap. 13 § BrB inte anger att oaktsamhet är straffbar, kan gärning som

objektivt sett innebär djurplågeri men som skett av oaktsamhet f.n. inte bestraffas.

Kravet på uppsåt innebär i fråga om djurplågeri i princip att gärningsmannen skall ha insett att djuret åsamkades lidande. I rättstillämpningen skiljer man mellan tre uppsåtsformer. Vilken som helst av dessa tre former av uppsåt är tillräcklig för straffbarhet. Uppsåt att utsätta ett djur för lidande föreligger givetvis främst när lidandet är den effekt som gärningsmannen vill åstadkomma eller när det utgör ett genomgångsled till det mål han önskar uppnå (direkt uppsåt). Vidare anses uppsåtskravet uppfyllt, när djurets lidande visserligen inte är något som gärningsmannen vill åstadkomma men, enligt vad han förstår, är en nödvändig följd av hans handling (indirekt uppsåt). Slutligen anses uppsåt föreligga, när gärningsmannen inser att djuret löper risk att tillfogas lidande genom hans handlande och det med visshet kan sägas att han inte skulle ha handlat annorlunda ens om han varit säker på att djuret skulle komma att lida (eventuellt uppsåt).

Djurplågeriparagrafen har under senare år kritiserats framför allt under hänvisning till att uppsåtskravet ställt åklagare och domstolar inför stora svårigheter när det gäller att åstadkomma och bedöma bevisning om att gärningsmannen insett att han åsamkat djur lidande. Detta har ansetts medföra att bestämmelsen inte har kunnat tillämpas på ett effektivt och tillfredsställande sätt. Kritik av sådan innebörd har framförts bl.a. i motioner och enkla frågor i riksdagen. Tredje lagutskottet vid 1970 års riksdag och jordbruksutskottet vid 1971 års riksdag har med anledning härav uttalat sig för en översyn av djurplågeriparagrafen, innefattande frågan om en utvidgning av dess tillämpningsområde till att avse också vårdslösa handlingar. Dessa utskottsutlåtanden har godkänts av riksdagen.

Inom justitiedepartementet har sedermera upprättats en promemoria (Ds Ju 1972:21) om straff för djurplågeri. Promemorian har fogats till detta protokoll som bilaga. I promemorian föreslås att djurplågeriparagrafens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta också gärning som begås av grov oaktsamhet. I övrigt förordas inga ändringar i paragrafen. Förslaget innebär därför bl.a. att det inte skall finnas någon särskild straffskala för oaktsamhetshandlingar.

Vid remissbehandlingen av promemorian har förslaget att utvidga straffansvaret för djurplågeri till grov oaktsamhet godtagits av praktiskt taget samtliga remissinstanser. Den allmänna uppfattningen är att den föreslagna lagändringen är ägnad att förbättra djurskyddet genom att möjligheterna att ingripa mot bl.a. försumliga djurägare ökar. Några remissinstanser ifrågasätter dock om lagändringen är tillräckligt långt gående för att en sådan effekt skall kunna uppnås och föreslår därför en ytterligare utvidgning av det straffbara området, så att även lindrigare former av oaktsamhet skall kunna bestraffas.

Bestämmelsen om straff för djurplågeri har, som jag nyss nämnde och som närmare belyses i departementspromemorian, flera gånger skärpts genom straffhöjningar och utvidgning av tillämpningsområdet. Syftet härmed har givetvis varit att skapa förutsättningar för ett allt bättre djurskydd genom att öka möjligheterna att ingripa mot missförhållanden på detta område. Den nu föreslagna lagändringen utgör ytterligare ett steg i denna riktning. Remissutfallet visar att förslaget har ett starkt stöd i den allmänna uppfattningen hos myndigheter och organisationer som befattar sig med djurskyddsfrågor.

För min del anser jag i likhet med flertalet remissinstanser att en utvidgning av straffansvaret till fall av *grov oaktsamhet* är nödvändig för att komma till rätta med vissa missförhållanden inom djurskyddsområdet. En utvidgning av straffansvaret för djurplågeri bör emellertid inte göras mera omfattande än som framstår som oundgängligen påkallat. Man bör sålunda enligt min uppfattning fortlöpande söka åstadkomma bättre förhållanden för djuren snarare genom ökad upplysning och förbättrade föreskrifter än genom en vittgående kriminalisering. Jag kan därför inte biträda de förslag som har förts fram av några remissinstanser om att utvidga straffansvaret också till lindrigare former av oaktsamhet.

Jag är emellertid angelägen om att framhålla att begreppet *grov oaktsamhet* inte bör tolkas alltför snävt. Den uppfattning som kommer till uttryck i t.ex. Föreningen Sveriges tingsrättsdomares yttrande kan jag således inte dela. Det synsätt som framträder där innebär en enligt min mening alltför stor restriktivitet vid gränsdragningen mellan *grov* och *annan oaktsamhet*. Några allmängiltiga kriterier på *grov oaktsamhet* vid djurplågeri kan visserligen inte anges. Jag vill emellertid här beröra några omständigheter som enligt min mening bör beaktas vid den bedömning som i varje särskilt fall måste ske vid avgörande av frågan om *grov oaktsamhet* skall anses föreligga.

För straffbarhet krävs enligt djurplågeriparagrafens ordalydelse att djur har utsatts för lidande. Däremot är det i och för sig utan betydelse på vad sätt gärningsmannen har framkallat lidandet. Jag bortser i detta sammanhang från kravet att gärningen skall ha skett 'otillbörligen', vilket begrepp jag skall återkomma till i det följande. Det är således tillräckligt för ansvar att ett lidande faktiskt har tillfogats djuret. Lagtexten innehåller ingen närmare bestämning av 'lidande'. Användningen av detta ord torde emellertid få anses utmärka att den plåga som djuret utsatts för har haft en inte blott obetydlig intensitet och varaktighet. Någon ytterligare gradering av lidandet eller bedömning av dess varaktighet behöver inte företas för att avgöra om rekvisitet lidande skall anses uppfyllt. Den föreslagna lagändringen är inte avsedd att innebära någon ändring härvidlag. *Grov oaktsamhet* kan således tänkas föreligga även om djurets lidande har varit varken höggradigt eller långvarigt. Inte heller bör avgörande vikt fästas vid

om lidandet har drabbat flera eller endast ett djur. Givetvis kan inte bara större djurbesättningar utan även enstaka djur bli utsatta för vanvård och andra försummelser i sådan grad eller under sådana förhållanden att grov oaktsamhet måste anses föreligga. Jag instämmer således i de synpunkter som i dessa avseenden framförts i lantbruksstyrelsens och veterinärförbundets yttranden.

Nu redovisade principiella synpunkter hindrar enligt min mening inte att det i vissa fall kan finnas skäl att beakta ifrågavarande faktorer vid bedömningen av om grov oaktsamhet föreligger. Det kan t.ex. framstå som uppenbart att grov oaktsamhet föreligger när ett djur till följd av vanvård eller annan försummelse har utsatts för sådant lidande genom skada eller sjukdom att det dött eller måst nödslaktas. Och även om en vårdslös behandling inte har fått så svåra följder kan den å andra sidan ha drabbat ett så stort antal djur under en så relativt lång tid att handlings-sättet därigenom framstår som grovt oaktsamt. Att alltid kräva utredning om graden av lidandet och om dettas varaktighet i oaktsamhetsfall är emellertid inte avsett.

Lantbrukarnas riksförbund tar i sitt remissyttrande upp frågan om lagändringens inverkan på bl.a. jordbrukets animalieproduktion. Jag vill gärna instämma i förbundets uttalande att ny teknik på detta område inte bör införas utan att den har blivit prövad från djurskyddssynpunkt. Enligt min uppfattning bör den föreslagna lagändringen göra det möjligt att i större utsträckning än f.n. ingripa mot missförhållanden på detta område inte bara när djur har utsatts för lidande som följd av att utfärdade föreskrifter har åsidosatts utan också vid användning av oprövad teknik som orsakar lidande.

Vad beträffar den föreslagna lagändringens inverkan på andra områden av djurhållning torde till en början kunna konstateras att straffrättsliga ingripanden bör kunna göras i större utsträckning än hittills t.ex. när djur har förorsakats lidande genom att de allmänna bestämmelserna i djurskyddslagen eller till denna anslutande författningar har åsidosatts. Större krav bör därvid kunna ställas på den som yrkesmässigt eller eljest mera varaktigt handhar djur. Därmed är dock inte sagt att den som är okunnig eller ovan att sköta djur inte skulle kunna straffas enligt djurplågeriparagrafen i dess föreslagna vidgade lydelse. Det bör i stället kunna krävas att den som är okunnig om djurskötsel eller ovan att handha djur inte försätter sig i situationer som han, enligt vad han bör förstå, inte har förutsättningar att bemästra utan risk för att tillfoga djur lidande. Detta äger exempelvis tillämpning när någon utsätter djur för lidande genom att söka avliva det på oskickligt sätt. Vidare bör framhållas att djurplågeriparagrafen är tillämplig och att straff för djurplågeri som skett av grov oaktsamhet kan komma i fråga även om särskilda djurskyddsföreskrifter inte har åsidosatts. I sådana fall får i stället handlingssättet hos erfarna och

omdömesgilla personer tas till utgångspunkt vid bedömningen av frågan om straffbar oaktsamhet skall anses föreligga.

I fråga om *straffskalan* godtar jag de överväganden som gjorts i departementspromemorian och som biträts av bl.a. RÅ. Någon särskild straffskala för fall av grov oaktsamhet finner jag således inte påkallad.

Några remissinstanser har framfört önskemålet att *uttrycket 'otillbörligen'* bör utgå ur lagtexten. Den senaste ändringen av djurplågeriparagrafen, vilken företogs år 1965, rörde just detta uttryck. Enligt paragrafens lydelse före ändringen dömdes för djurplågeri om någon genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes utsatte djur för 'otillbörligt lidande'. I denna lydelse anknöt således otillbörligheten till effekten, nämligen djurets lidande. Gärningen skulle, enligt uttalande av föredragande departementschefen, ha otvetydigt överskridit gränsen för det tillåtna (prop. 1944:43 s. 74). Detta innebar att man alltid måste gradera lidandet för att fastställa om det uppfyllde kriteriet för straffbarhet. Denna gradering visade sig bereda svårigheter i praktiken och ledde till en alltför restriktiv tillämpning av straffbestämmelsen. Vidare kunde det från språklig synpunkt invändas att det inte var tillfredsställande att använda ordet otillbörlig för att utmärka graden av lidande. Däremot ansågs det böra kunna utläsas av lagtexten att handlingar som förorsakar djur lidande måste i viss utsträckning tolereras av hänsyn till legitima intressen, t.ex. vissa forskningsändamål. För att motverka den alltför restriktiva tillämpning paragrafen hade fått och för att på ett tydligare sätt uttrycka att det kunde finnas godtagbara intressen som motiv för att utsätta djur för lidande, fick paragrafen genom 1965 års lagändring den lydelse den nu har. Det är således inte längre lidandet som måste framstå som otillbörligt för att straffbarhet skall föreligga. I stället torde straffansvar kunna inträda så snart ett djur har utsatts för lidande genom handling eller underlåtenhet som inte kan anses berättigad av ett godtagbart intresse att förfara med djuret på det sätt som skett. Kan gärningen inte ursäktas eller motiveras av ett dylikt legitimt intresse torde den således få anses ha skett 'otillbörligen'. Någon ändring av paragrafen i denna del anser jag inte motiverad.

Svenska jägareförbundet har i sitt yttrande gått in på frågan om förhållandet mellan djurplågeriparagrafen i lydelsen enligt förslaget och vissa bestämmelser i *jaktstadgan* (1938:279). Förbundet föreslår, på skäl som utvecklas närmare i yttrandet, att ändringar görs i 29 § 1 mom. och 32 § 4 mom. jaktstadgan.

Den som bryter mot 3 § jaktstadgan dömes enligt 29 § 1 mom. till böter, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken. I 3 § första punkten föreskrivs, att jakt inte får bedrivas så att villebrådet onödigtvis tillfogas lidande. Enligt förbundet torde den oaktsamhet som krävs för straffbarhet enligt jaktstadgan i praktiken närma sig den svårhetsgrad som brukar

betecknas som grov. Vidare anser förbundet att det inte torde finnas någon påtaglig skillnad mellan 'onödigtvis' och 'otillbörligen'. Förbundet ifrågasätter därför om det efter en ändring av djurplågeriparagrafen finns anledning att ha kvar den särskilda straffsanktionen i 29 § 1 mom. såvitt gäller 3 § första punkten.

I 24 § 2 mom. jaktstadgan föreskrivs att förare av motorfordon som kolliderat med älg, hjort eller rådjur, som därvid skadats eller dödats, är skyldig att snarast möjligt låta underrätta närmaste polismyndighet. Den som underlåter att söka fullgöra denna underrättelseskyldighet dömes enligt 32 § 4 mom. till böter, om gärningen inte är belagd med straff i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Förbundet föreslår, att denna straffbestämmelse kompletteras så att underlåtenhet att rapportera kan straffas också enligt 16 kap. 13 § BrB.

Jag har i dessa frågor samrått med chefen för jordbruksdepartementet. Vår gemensamma uppfattning är att ändringar i de berörda bestämmelserna i jaktstadgan inte torde vara påkallade vid ett genomförande av föreliggande förslag till ändring i djurplågeriparagrafen. Såvitt gäller sanktionen i 29 § 1 mom. jaktstadgan beträffande förseelse mot bestämmelserna i 3 § första punkten samma stadga föreligger inte heller efter en utvidgning av djurplågeriparagrafen full identitet, beroende främst på att det subjektiva rekvisitet för brott mot jaktstadgan får förutsättas vara uppsåt eller oaktsamhet medan djurplågeriparagrafen enligt förslaget kräver minst grov oaktsamhet för straffbarhet. Bestämmelsen i 3 § bör också stå kvar oförändrad. Den fyller där en viktig uppgift som en grundregel för all jaktutövning och ett rättesnöre för våra jägare. Straffbestämmelsen i 32 § 4 mom. jaktstadgan gäller endast subsidiärt, dvs. om ansvar inte kan ådömas enligt trafikbrottslagen. I 5 § denna lag föreskrivs böter eller fängelse i högst ett år för s.k. smitning från olycksplats. Från allmänpreventiv synpunkt torde det vara tillräckligt med denna hänvisning till trafikbrottslagen. Det bör med anledning av ett uttalande i förbundets remissyttrande påpekas, att 5 § i denna lag torde vara tillämplig även efter sammanstötning med hundar och vissa andra tamdjur. Att 32 § 4 mom. jaktstadgan hänvisar endast till trafikbrottslagen torde inte hindra att, i de fall djur utsatts för särskilt lidande genom försummad underrättelseskyldighet, straff kan ådömas också enligt djurplågeriparagrafen. En sådan rättstillämpning torde dock bli mindre vanligt förekommande. Någon ändring i 32 § 4 mom. jaktstadgan synes under dessa förhållanden inte vara påkallad.

5 Hemställan

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats *förslag till lag om ändring i brottsbalken*.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att antaga förslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

PM om straff för djurplågeri

PM om straff för djurplågeri**Innehåll**

1	Inledning	19
2	Gällande bestämmelser m. m.	20
2.1	Brottsbalken	20
2.2	Djurskyddslagen	22
2.3	Andra djurskyddsförfattningar i huvuddrag	25
3	Dansk, finsk och norsk rätt	27
3.1	Danmark	27
3.2	Finland	27
3.3	Norge	28
4	Frågans tidigare behandling	28
5	Överväganden och förslag	31

Bilagor

- 1 Statistiska uppgifter 1961—1970
- 2 Några domstolsavgöranden
- 3 Exempel på fall vari åtal inte väckts
- 4 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

1 Inledning

Enligt 16 kap. 13 § brottsbalken (BrB) kan den som genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt otillbörligen utsätter djur för lidande dömas för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år. För straffbarhet krävs att gärningen begås uppsåtligen.

Vid 1970 års riksdag behandlades motioner med hemställan om sådan ändring i lagstiftningen att straffansvar för djurplågeri skulle kunna ådömas inte bara vid uppsåtligt handlande utan också vid djurplågeri som förorsakats av vårdslöshet. Tredje lagutskottet (3LU 1970:15) fann skäl föreligga att undersöka möjligheterna att utvidga lagstiftningen om djurplågeri till att avse även vårdslösa handlingar. I enlighet med utskottets förslag gav riksdagen Kungl. Maj:t till kännna vad utskottet anfört (rskr 1970:97).

I svar på två vid 1971 års riksdag framställda enkla frågor i ämnet förklarade justitieministern bl.a. att han delade uppfattningen att en översyn av straffbestämmelsen om djurplågeri var befogad och att en sådan översyn skulle komma till stånd så snart arbetsläget inom departementet medgav det.

Frågan om djurskyddet togs vid samma riksdag upp även i några motioner. Vid sin behandling av dessa underströk jordbruksutskottet (JoU 1971:15) vikten av ett effektivt djurskydd och anförde att ett av de besvärligaste hindren när det gäller att verksamt ingripa mot fall av djurplågeri uppenbarligen är svårigheterna att åstadkomma bindande bevisning att uppsåt föreläggat. Utskottet förutsatte att prövningen av denna fråga skulle komma till stånd vid den översyn av straffbestämmelsen om djurplågeri som justitieministern förutskickat i det nyssnämnda uttalandet i riksdagen.

I denna promemoria behandlas frågan om en utvidgning av straffansvaret vid djurplågeri till att omfatta också vårdslösa handlingar.

2 Gällande bestämmelser m.m.

2.1 Brottsbalken

Som har nämnts inledningsvis finns bestämmelsen om straff för djurplågeri i 16 kap. 13 § BrB. Bestämmelsen är grundläggande för den rättsliga regleringen av djurskyddet. Dess bakgrund är i korthet följande.

Straff för djurplågeri infördes genom förordningen den 21 december 1857 angående ansvar för misshandling av djur. Enligt denna förordning skulle den som i behandling av egna eller andras kreatur visade uppenbar grymhet straffas med böter från fem till och med 100 riksdaler riksmünt. Förordningen gällde alltså endast husdjur. Bestämmelsen togs oförändrad upp i 18 kap. 16 § i 1864 års strafflag. Straffskärpningar genomfördes dels genom lag den 20 juni 1890, då straffmaximum höjdes till 500 kronors böter, dels genom lag den 29 juni 1900, enligt vilken straffet kunde bestämmas till fängelse i högst sex månader vid synnerligen försvårande omständigheter. Tillämpningsområdet utvidgades till att avse alla djur, både tama och vilda, när uttrycket 'egna eller andras kreatur' genom lag den 12 juli 1907 ersattes med ordet 'djur'. Efter vissa ytterligare ändringar upptog bestämmelsen fram till år 1945 som brottsbeskrivning att någon i behandling av djur 'visat uppenbar grymhet' genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes. Brottsbeskrivningen anknöt alltså till det sinnelag gärningsmannen hade ådagalagt.

Genom lag (1944:220), som trädde i kraft den 1 januari 1945, ändrades lydelsen av 18 kap. 16 § strafflagen. Bestämmelsen fick då den avfattning den hade när strafflagen med utgången av år 1964 upphörde att gälla. Den fördes då utan ändring i sak över till 16 kap. 13 § BrB. Enligt paragrafens lydelse vid brottsbalkens ikraftträdande förelåg djurplågeri om någon genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes utsatte djur för otillbörligt lidande. Brottsbeskrivningen anknöt således till effekten, djurets lidande. Straffet var böter eller fängelse i högst två år.

Sin nuvarande lydelse fick 16 kap. 13 § BrB genom lagen (1965:726) om ändring i brottsbalken, som trädde i kraft den 1 juli 1966. Bestämmelsen blev då omformulerad i skärpande riktning. Sålunda kan nu för djurplågeri dömas till böter eller fängelse i högst två år om någon genom misshandel, överansträngning, vanvård eller på annat sätt otillbörligen utsätter djur för lidande. Begreppet otillbörlighet hänförs alltså till den åtgärd som har gett upphov till djurets lidande i stället för att — som tidigare — anknyta till

själva lidandet. Syftet med denna ändring var enligt departementschefen (prop. 1965:138 s. 18) att motverka den alltför restriktiva tillämpning djurplågeriparagrafen hade fått. Det ansågs motiverat att förtydliga stadgandet så att det gav ett mera lättillgängligt uttryck för det avsedda innehållet.

Enligt 1 kap. 2 § första stycket BrB skall i balken beskriven gärning anses som brott endast då den begås uppsåtligen, om ej annat sägs. Eftersom 16 kap. 13 § BrB inte uppställer oaktsamhet som subjektivt rekvisit, måste de objektiva rekvisit lagrummet innehåller vara täckta av gärningsmannens uppsåt. Gärning som i och för sig innebär djurplågeri men som skett av oaktsamhet kan sålunda f.n. inte straffas.

Begreppet uppsåt (dolus) definieras inte i BrB. I rättspraxis och doktrin skiljer man mellan tre former av uppsåt, nämligen direkt, indirekt och eventuellt uppsåt. När det gäller ådömande av ansvar är det närmast av intresse att bestämma dessa begrepp med avseende på frågan huruvida gärningsmannen uppsåtligen har framkallat en viss brottslig effekt.

Direkt uppsåt till viss effekt föreligger, om effekten är just det som gärningsmannen vill uppnå genom sin handling. Sådant uppsåt föreligger också när gärningsmannen betraktar effekten som ett genomgångsled till vad han främst önskar uppnå.

Indirekt uppsåt till viss effekt föreligger, om gärningsmannen inser att effekten är nödvändigt förbunden med hans handling. Till skillnad mot vad som gäller när fråga är om direkt uppsåt vill gärningsmannen dock inte med sitt handlande främst uppnå denna effekt och inte heller är effekten ett nödvändigt genomgångsled till vad han önskar uppnå.

Slutligen föreligger eventuellt uppsåt till viss effekt om gärningsmannen inser att effekten är en möjlig, om än inte en nödvändig följd av handlingen, och det kan hållas för visst att han skulle ha handlat som han gjort även om han insett att effekten skulle inträda. Det krävs alltså att gärningsmannen inser att det finns en risk för effekten. Dessutom krävs att man kan förutsätta, att han skulle ha handlat som han gjort även om han vetat att risken skulle förverkligas.

Effekten av den brottsliga handling som beskrivs i 16 kap. 13 § BrB är det lidande djuret tillfogas. Uppsåt att utsätta ett djur för lidande föreligger om lidandet är vad gärningsmannen önskar eller ett genomgångsled till vad han främst vill uppnå. Uppsåt föreligger vidare, om djurets lidande visserligen inte är vad gärningsmannen vill åstadkomma men, enligt vad han inser, är en nödvändig följd av hans handling. Slutligen handlar gärningsmannen uppsåtligen, om han inser att djuret löper risk att tillfogas lidande genom hans handlande men inte ens med visshet om att djuret verkligen kommer att lida skulle avhålla sig från att utföra handlingen.

Inte heller begreppet oaktsamhet (culpa) är definierat i BrB. Ibland används uttrycket utan vare sig gradering eller exemplifiering, såsom i 3

kap. 7 § ('den som av oaktsamhet orsakar annans död'). En gradering förekommer i bl.a. 3 kap. 9 § och 15 kap. 10 §, där det för straffbarhet krävs grov oaktsamhet. I 13 kap. 6 § ges exempel på former av oaktsamhet som kan orsaka viss effekt ('den som av oaktsamhet, genom att umgås ovarsamt med eld eller sprängämne eller annorledes, vållar brand' etc.). I andra lagrum, t.ex. 9 kap. 7 § och 15 kap. 6 och 7 §§, används det uttryckssättet att gärningsmannen 'icke insåg men hade skälig anledning antaga att' viss omständighet förelåg. Oaktsamhetsrekvisitet begränsas därvid till att avse endast gärningsmannens insikt om ett visst förhållande, t.ex. att en sak som han köpt är stöldgods.

Vid bedömningen av om oaktsamhet föreligger anses man böra utgå från gängse uppfattning eller språkbruk bland omdömesgilla personer. Anvisning om vad som är ett riktigt beteende ges emellertid i ganska stor utsträckning av regler i författningar eller myndigheters föreskrifter på det område som är i fråga. Ledning kan även hämtas från tekniken eller det faktiskt brukliga tillvägagångssättet bland kunniga och ansvarsmedvetna människor i en situation av ifrågavarande slag. Viss hänsyn tas till gärningsmannens faktiska möjligheter att handla riktigt. Fysiska defekter och intellektuell undermålighet beaktas i princip. Den ursäktande verkan som sådana omständigheter tillmäts är dock starkt begränsad. Det anses nämligen i och för sig vara oaktsamt att någon försätter sig i en situation som han, enligt vad han bort förstå, inte behärskar.

2.2 Djurskyddslagen

Lagen (1944:219) om djurskydd avser enligt 1 § vård och behandling av husdjur och av andra djur som hålls i fångenskap. Lagen innehåller en allmän reglering av skyddet för sådana djur och var vid sin tillkomst den första i vår lagstiftning som, jämte djurplågeriparagrafen, innehöll allmänt utformade bestämmelser i detta ämne. Ändringar och tillägg har gjorts genom ett flertal lagändringar (1946:865, 1958:134, 1965:728, 1968:735 och 1971:1111).

I 2-7 §§ finns vissa allmänna bestämmelser om behandlingen av sådana djur som lagen avser. Djur skall enligt 2 § behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande. Stall och annat förvaringsrum skall vara tillräckligt rymligt och skyddat och skall hållas tillfredsställande rent. Djur skall förses med erforderligt foder och vatten. Enligt 3 § skall djur som används i arbete såvitt möjligt inte överansträngas. Djur får inte heller pådrivas eller agas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret. I 4 § föreskrivs att djur inte får hållas bundet eller tjudrat på ett plågsamt sätt eller så att det inte kan få behövlig vila. Paragrafen innehåller också regler avseende djur på betesgång med förbud mot s.k. hållning och klubbning. Djur som har blivit sjukt eller skadat skall enligt 5 § utan

dröjsmål få nödvändig vård, om inte sjukdomen eller skadan är så svårartad att djuret bör avlivas. I 6 § finns en allmän bestämmelse om transport av djur. Transportmedlet skall vara lämpat för ändamålet och djuret skall såvitt möjligt skyddas mot stötar, skavning och dylikt. Närmare bestämmelser i detta ämne finns i kungörelsen (1944:781) angående transport av vissa levande djur med motorfordon m.m. samt i kungörelsen (1972:66) om tillämpning av den europeiska konventionen den 13 december 1968 om skydd av djur under internationella transporter. I fråga om slakt av husdjur finns i 7 § djurskyddslagen en hänvisning till särskilda bestämmelser, nämligen lagen (1937:313) angående slakt av husdjur.

Djurskyddslagen reglerar vidare i 8-13 §§ en del särskilda förfaranden med djur. 8 § avser förevisning av djur. Djur får inte övas eller användas vid filminspelning, offentlig föreställning eller annan förevisning på sådant sätt att det utsätts för ångest eller annat lidande. Närmare föreskrifter meddelas i kungörelsen (1959:486) om offentlig förevisning av djur. I 8 a § regleras yrkesmässig hunduppfödning m.m. och i 8 b § hållande av bandhund. Den senare paragrafen föreskriver att hund, som annat än tillfälligt står bunden utomhus, skall vara kopplad till löplina om minst tio meters längd och ha tillgång till koja eller annan viloplats som ger tillfredsställande skydd mot väder och vind. Närmare föreskrifter härom har meddelats av lantbruksstyrelsen. I 9-11 §§ finns bestämmelser om anlitande av veterinär vid kastrering eller kupering och vid sjukdom eller skada. Enligt 12 § får djur inte utan lantbruksstyrelsens tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller liknande ändamål, om användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller på annat sätt medför ångest eller annat lidande för djuret. Närmare bestämmelser finns i kungörelsen (1944:771) med vissa bestämmelser om användning av djur för vetenskapligt ändamål m.m. Företas operativt ingrepp eller annan åtgärd som avses i 12 §, får djuret inte tillfogas större lidande än som är oundgängligt. Om djuret skulle åsamkas avsevärt lidande också efter ingreppet eller åtgärden, skall det avlivas snarast möjligt därefter. Dessa bestämmelser finns i 13 §.

Enligt 21 § djurskyddslagen kan böter ådömas den som bryter mot 8 a eller 9-12 §§, dvs. i stort sett när föreskrivet tillstånd saknas eller veterinär inte anlitas vid vissa ingrepp. Däremot är bestämmelserna i 2-6, 8, 8 b och 13 §§ inte straffsanktionerade i djurskyddslagen. Vid ett sådant åsidosättande av bestämmelserna som medför att djur otillbörligen utsätts för lidande kan emellertid 16 kap. 13 § BrB (djurplågeriparagrafen) tillämpas.

För tillsyn av att de allmänna bestämmelserna efterlevs finns ett administrativt övervakningssystem. De viktigaste reglerna härom finns i 14 och 15 §§ djurskyddslagen. Enligt 14 § 1 mom. gäller som huvudprincip att hälsovårdsnämnden i orten övar tillsyn över djurens vård och

behandling genom en eller flera tillsyningsmän. Vid tillsynen medverkar länsveterinären och distrikts- eller stadsveterinären. Vidare skall länsstyrelsen med biträde av länsveterinären vaka över att hälsovårdsnämnder och tillsyningsmän samt distrikts- och stadsveterinärer fullgör sina åligganden. Högsta tillsynen tillkommer lantbruksstyrelsen, som meddelar råd och anvisningar till ledning för övriga tillsynsorgan. Med stöd av 14 § 2 mom. kan hälsovårdsnämnden meddela föreskrifter och förelägga vite, om någon åsidosätter vad som föreskrivs i 2-6 §§ eller 8 b §. Vidtas inte sådan åtgärd som nämnden föreskrivit, kan nämnden verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad. Samma befogenheter har länsstyrelse enligt 14 § 4 mom. första stycket.

En försumlig djurägare kan enligt 14 § 4 mom. andra stycket under vissa förutsättningar förbjudas att handha djur eller visst slag av djur. Beslut härom meddelas av länsstyrelsen. Djurägaren kan också åläggas att avhända sig djur och förbjudas att anskaffa djur eller visst slag av djur. Förbud att handha djur kan också meddelas den som har djur i sin vård utan att själv äga dem.

Enligt 15 § är den som har djur i sin vård skyldig att låta bl.a. hälsovårdsnämnden och tillsyningsman samt läns-, distrikts- eller stadsveterinär besiktiga djuret och stall eller annat förvaringsrum, födoämnen, redskap och persedlar som är avsedda för djuret. Vid behov kan polismyndighet meddela handräckning för att genomföra sådan besiktning.

Reglerna i 14 och 15 §§ gäller inte djur som används inom försvarsväsendet (16 §).

Bestämmelser om rätt att omhänderta eller döda djur finns i 17-20 §§. Enligt 17 § kan djur omhändertas genom polismyndighetens försorg, om det är utsatt för djurplågeri och rättelse inte sker på tillsägelse av polismyndigheten, hälsovårdsnämnden eller länsstyrelsen. Beslut om omhändertagande meddelas av länsstyrelsen. Sådant beslut kan också meddelas, om djurägare inte iakttar enligt 14 § 4 mom. meddelat åläggande att avhända sig djur eller förbud att anskaffa djur. Sedan djur omhändertagits får ägaren inte förfoga över det utan polismyndighetens tillstånd (18 §). Polismyndigheten skall efter värdering låta sälja eller döda djur som omhändertagits. Kostnaderna för förfarandet förskjuts av allmänna medel men skall återbetalas av den försumlige bl.a. om denne döms för djurplågeri. Närmare bestämmelser om förfarandet finns i kungörelsen (1968:736) om omhändertagande av djur, m.m. Enligt 20 § får veterinär eller polisman genast döda djur som är så svårt sjukt eller skadat att det uppenbarligen bör dödas omedelbart. I synnerligen trängande fall har även en privatperson samma rätt. Den som i sådant fall avlivar djuret skall genast underrätta ägaren eller innehavaren eller, om det inte kan ske, polismyndigheten.

I 21 § föreskrivs bötesstraff för bl.a. den som överträder sådant förbud att handha djur som meddelats enligt 14 § 4 mom. andra stycket eller åsidosätter skyldigheten att bereda tillfälle till besiktning enligt 15 § första stycket. Också underlåtenhet att fullgöra underrättelseskyldighet enligt 20 § andra stycket är belagd med bötesstraff. Som har nämnts förut straffbelägger 21 § därjämte brott mot bestämmelserna i 8 a och 9-12 §§.

2.3 Andra djurskyddsförfattningar i huvuddrag

Redan före djurskyddslagen tillkom *lagen (1937:313) om slakt av husdjur* (slaktlagen). Den innehåller bestämmelser om bl.a. bedövning av djur som skall avlivas. I fråga om bedövning vid sådan slakt av ren som inte sker i offentligt slakthus eller kontrollslakteri finns föreskrifter i *kungörelsen (1966:513) med vissa bestämmelser om kastrering och slakt av ren*. För förseelse mot slaktlagen eller nämnda kungörelse kan enligt 5 § slaktlagen ådömas böter, om inte gärningen skall bedömas som djurplågeri och straffas enligt BrB.

Som tidigare nämnts har djurskyddslagen kompletterats med ett flertal särskilda författningar och föreskrifter som utfärdats med stöd av bemyndiganden i lagen. Den i 14 § djurskyddslagen föreskrivna tillsynen avser också efterlevnaden av dessa specialförfattningar.

Genom *kungörelsen (1944:781) angående transport av vissa levande djur med motorfordon m.m.* (transportkungörelsen) har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter om beskaffenhet och utrustning av motorfordon eller släpfordon som används för djurtransport, om lastning av djur, om djurs vård under transport m.m. Åsidosättande av dessa föreskrifter straffas med dagsböter. I fråga om internationella djurtransporter gäller, som har nämnts förut, en särskild kungörelse (1972:66).

Med stöd av bemyndigande i 8 § djurskyddslagen har Kungl. Maj:t utfärdat *kungörelsen (1959:486) om offentlig förevisning av djur* (förevisningskungörelsen). All offentlig förevisning av djur, vare sig den äger rum i zoologisk trädgård, djurpark, cirkus eller variete, i föreläsningssal, utställnings- eller affärslokal, på tävlingsbana eller annorstädes, skall stå under överinseende av lantbruksstyrelsen i samverkan med övriga i djurskyddslagen nämnda tillsynsmyndigheter. Lantbruksstyrelsen skall genom inspektioner låta undersöka hur de djur som det här är fråga om handhas. Om styrelsen finner att ett djur behandlas i strid med gällande djurskyddsbestämmelser, kan den förbjuda att djuret förevisas offentligt eller används vid övning. Innan offentlig tävling med djur äger rum på tävlingsbana, skall banan besiktigas av veterinär. En sådan skall även vara närvarande vid tävlingen. Om djur utsätts eller befaras kunna bli utsatt för djurplågeri, kan veterinären med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda att tävlingen hålls eller fortsätts eller att visst eller vissa djur deltar däri.

På grund av bemyndigande i 12 § djurskyddslagen har Kungl. Maj:t utfärdat *kungörelsen (1944:771) med vissa bestämmelser om användning av djur för vetenskapligt ändamål m.m.* Åtgärd, som är förenad med operativt ingrepp av någon betydelse, får inte i undervisningssyfte företas på varmblodigt djur, om ändamålet kan uppnås på annan väg. Innan operativt ingrepp av någon betydelse företas på varmblodigt djur, skall djuret såvitt möjligt bedövas så att det inte känner smärta. Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med ingreppet, får dock detta göras med ofullständig bedövning eller utan bedövning. I sådant fall skall, om det kan ske, smärtstillande eller lugnande medel användas för att begränsa djurets lidande. Den som vidtar åtgärd som avses i 12 § djurskyddslagen med apor, hundar, katter, hästar eller klövhärande djur skall föra särskild journal dels över inköp av djuren (inköpsjournal), dels över åtgärderna (försöksjournal). I försöksjournalen skall för varje försök antecknas bl.a. ändamålet med försöket, försöksåtgärds beskaffenhet, art och omfattning av bedövning eller, om bedövning ej använts, anledningen härtill och vad som i sådant fall gjorts för att lindra försöksdjurets lidande, dagen för försökets avslutning samt åtgärd med djuret efter avslutat försök. Senast den 1 februari varje år skall journalerna för det föregående kalenderåret sändas till hälsovårdsnämnden för granskning. I kungörelsen medges, med stöd av 12 § djurskyddslagen, undantag för vissa institutioner och inrättningar i fråga om bestämmelsen att lantbruksstyrelsens tillstånd krävs för sådan användning av djur som innebär lidande för djuret.

Jaktstadgan (1938:279) innehåller bestämmelser om jaktutövning och skydd av de vilda djuren. Stadgan har från den 1 januari 1968 ändrats i betydande omfattning. Numera är enligt 1 § alla vilda däggdjur och fåglar i princip fridlysta och jakt tillåten endast under bestämda jakttider. I 3 § föreskrivs att jakt inte får bedrivas så att villebrådet onödigtvis tillfogas lidande. Har villebråd skadats, skall den jagande utan dröjsmål vidta erforderliga åtgärder för att uppsåra och avliva djuret. För att förebygga onödigt lidande finns ingående bestämmelser om de jaktvapen och jaktmedel som får användas (4-11 §§). Enligt 4 § får jakt numera i princip endast bedrivas med skjutvapen. Undantag från regeln meddelas i 5 och 6 §§. Skärpta regler gäller om nattjakt, om jakt med hund och om jakt från motorfordon. I 28-33 §§ finns bestämmelser om straff för den som bryter mot föreskrifter i stadgan.

I *fiskeristadgan (1954:607)* finns bestämmelser avsedda att skydda fisk mot vissa fångstmetoder som kan orsaka lidande.

3 Dansk, finsk och norsk rätt

3.1 Danmark

I lag den 27 maj 1950 'om vaern for dyr' finns delvis detaljerade regler om behandlingen av djur, om djurs avlivande, om operativa ingrepp på djur, tillsyn m.m. Lagen är tillämplig på alla slag av djur. En bestämmelse om straff för djurplågeri finns intagen i § 18. Bestämmelsen fanns tidigare i borgerlig straffelov § 196, som upphävdes vid djurskyddslagens tillkomst. Den som genom överansträngning, vanvård eller på annat sätt behandlar djur oförsvarligt straffas med böter, haefte eller med fängelse i högst ett år. Har förfarandet haft karaktär av misshandel, är straffet fängelse i högst ett år, vid återfall två år. Den som i övrigt överträder djurskyddslagen eller med stöd därav meddelade föreskrifter straffas, om ej annat är bestämt, med böter eller haefte. Enligt § 19 kan domstol ta ifrån den dömda rätten att personligen befatta sig med djur. Regler om husbonde- och föräldraansvar för barn under 15 år finns i § 20. Den som har tillsyn över barn är skyldig att sörja för att barnet inte överträder djurskyddslagens regler. Begår barnet en sådan överträdelse, kan den vuxne straffas om gärningen begåtts med hans vetskap och utan att han försökt att hindra den. Straff inträder också när det beror på grov oaktsamhet från den vuxne att han varit ovetande om överträdelsen.

3.2 Finland

Enligt tidigare gällande bestämmelser i 43 kap. 5 § strafflagen kunde 'den, som ådagalagt grymhet emot djur, vare sig att brottet skett uppsåtligen eller av grovt vållande' straffas med böter eller fängelse i högst sex månader. Skedde det 'i avsikt att åsamka annan skada' eller var omständigheterna eljest försvårande, uppgick straffet till böter eller fängelse i högst två år.

Jämte strafflagsbestämmelsen fanns i lag den 14 april 1934 om djurskydd ett allmänt stadgande om straff för den som bröt mot denna lag.

En ny djurskyddslag utfärdades den 27 januari 1971. Därvid upphävdes 43 kap. 5 § strafflagen. I propositionen uttalas, att det inte kunde 'anses sakenligt, att stadganden angående straffbar behandling av djur' ingick i två olika lagar. Bestraffning av djurplågeri sker därför numera endast enligt djurskyddslagen.

Den nya djurskyddslagen är tillämplig på alla slags djur. Den innehåller regler om behandlingen av djur i olika avseenden, om saluförande och uppfödande av djur, tillsyn m.m. Enligt 2 § är det förbjudet att åsamka djur onödigt smärta eller plåga. Det är enligt samma paragraf också förbjudet att förvara, binda eller tjudra djur på ett sätt som förorsakar djuret onödigt lidande, att lämna djur, som vårdas i hem, djurgård eller är i annan vård, utan nödig skötsel, föda, dryck och vila samt att överanstränga djuret eller hålla det i oskäligt sträng tukt. Om någon behandlar djur på ett sätt som strider mot dessa bestämmelser, kan han enligt 15 § första stycket dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Vid synnerligen försvårande omständigheter kan dömas till böter eller fängelse i högst två år, varjämte den dömda kan förklaras förlustig rätten att hålla djur. Ytterligare straffbestämmelser finns i 15 § andra och tredje styckena.

3.3 Norge

I Norge antogs en djurskyddslag redan år 1842. Den gällande djurskyddslagen utfärdades den 7 juni 1935 och gäller alla slags djur. Den som bryter mot lagens bestämmelser eller mot föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen kan enligt § 16 straffas med böter eller fängelse i högst sex månader. För brott som begås av oaktsamhet ('for brot gjort av aktlöyse') är straffet böter eller fängelse i högst tre månader. Den som brutit mot § 16 på särskilt grovt sätt eller mer än en gång kan frändömas rätten att handha husdjur för viss tid eller för alltid.

4 Frågans tidigare behandling

I avsnitt 2.1 har nämnts att straff för djurplågeri enligt BrB förutsätter att gärningsmannen haft uppsåt att utsätta djur för lidande. Krav på uppsåt gällde också före BrB:s tillkomst. Strafflagen innehöll dock ingen bestämmelse motsvarande 1 kap. 2 § första stycket BrB. Emellertid gällde enligt allmänna grundsatser att de objektiva rekvisiten i brottsbeskrivningarna i strafflagen i princip skulle omfattas av gärningsmannens uppsåt. I fråga om kravet på uppsåt för bestraffning av djurplågeri finns ett uttalande av chefen för justitiedepartementet i proposition (1921:6) med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen m.m. Departementschefen anförde bl.a. (prop. s. 20):

'Då den föreslagna bestämmelsen skall infogas i nu gällande strafflag, torde det redan av denna anledning icke kunna ifrågakomma att straffa

annat än uppsåtligt djurplågeri. Att särskilt omnämna uppsåtet i brottsbeskrivningen synes icke erforderligt.'

Frågan om straff för djurplågeri som tillfogats av vårdslöshet togs upp i ett remissyttrande över betänkandet (SOU 1938:36) med förslag rörande djurskyddslagstiftning. I betänkandet föreslogs bl.a. ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen innebärande en straffskärpning. Landsfogden i Malmöhus län anförde i sitt remissyttrande, att i 16 § borde införas straff också för djurplågeri som skett av vårdslöshet, om därav förorsakats uppenbart lidande eller obehag för djuret (prop. 1944:43 s. 26). I fråga om kravet på uppsåt uttalade departementschefen (prop. s. 74):

'Liksom i gällande lag förutsättes i departementsförslaget att gärningen är uppsåtlig. Detta innebär enligt förslaget ett krav på att gärningsmannen skall ha insett att djuret åsamkades lidande. Det är emellertid tillfyllest med s.k. eventuellt uppsåt. Ådagalagd likgiltighet för djurets vård kan fördensskull bli föremål för straff enligt förslaget.'

Till grund för den ändring i 16 kap. 13 § BrB som företogs år 1965 låg djurskyddsutredningens betänkande (SOU 1961:45) 'Djurplågeri, vetenskapliga djurförsök samt djurskyddsordning'. I betänkandet föreslogs bl.a. en omformulering av djurplågeriparagrafen. Frågan om en utvidgning av straffansvaret till att omfatta också vårdslösa handlingar behandlades inte av utredningen. Vid remissbehandlingen väcktes emellertid denna fråga av Föreningen Sveriges stadsfiskaler. Föreningen sade sig visserligen sakna tillräcklig överblick för att kunna hysa någon säker mening om behovet av en lagändring som skulle innebära att också ovarsamhetshandlingar kriminaliserades. Ett stadgande om straff för den som av grov vårdslöshet gör sig skyldig till djurplågeri kunde dock enligt föreningen förmodas ha ett starkt stöd i den allmänna rättsuppfattningen. Departementschefen tog inte upp frågan i den proposition som ledde till ändringen i 16 kap. 13 § BrB (1965:138).

Vid 1969 års riksdag väcktes en motion (II:934) med yrkande att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhänga om förslag till sådan ändring av 16 kap. 13 § brottsbalken som efter utredning syntes lämplig. Motionärerna åberopade bl.a. att djurplågeriparagrafen enligt deras mening inte tillämpades på ett effektivt och tillfredsställande sätt. Den huvudsakliga anledningen härtill sades vara att åklagaren ställdes inför mycket stora svårigheter när det gällde att bevisa att en gärningsman i handlingsögonblicket haft uppsåt att tillfoga djuret lidande. Främst ansåg motionärerna den förändringen påkallad att man gav avkall på uppsåtskravet. Alternativt kunde man låta brottsbeskrivningen rikta sig enbart mot själva handlandet, oavsett vilken effekt som inträffat.

I remissyttrandet över motionen uttalade sig bl.a. Svea hovrätt och veterinärstyrelsen för en översyn av djurplågeriparagrafen. Hovrätten anförde därvid att en vidare översyn främst borde avse frågan huruvida

det i paragrafen bör föras in en regel om straff för grov oaktsamhet. Några remissinstanser intog en negativ hållning till motionen.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande (3LU 1969:46) underströk tredje lagutskottet att djurplågeri måste betraktas som ett allvarligt brott. Utskottet erinrade också om att det i sitt utlåtande (3LU 1965:31) över förslaget till den år 1966 genomförda ändringen av paragrafen framhållit brottets allvarliga karaktär och särskilt understrukit det angelägna i att stadgandet om djurplågeri inte av domstolarna tillämpades med sådan mildhet som ofta hade synts vara fallet. Utskottet ansåg sig kunna förutsätta att djurplågeriparagrafen tillämpades i enlighet med vad utskottet sålunda uttalat. Med hänsyn härtill var utskottet tveksamt i fråga om behovet av en utvidgning av straffbestämmelsen till att avse även vårdslösa former av djurplågeri. Möjligheterna att på ett effektivt sätt övervaka efterlevnaden av en sådan bestämmelse måste också enligt utskottets mening bedömas som relativt små. I detta sammanhang framhöll emellertid utskottet att det inte sällan borde föreligga möjligheter att utmäta straff för vanvård av djur. Utskottet ansåg vidare att motionärernas förslag att brott skulle föreligga redan om gärningen var ägnad att tillfoga djuret lidande inte på något väsentligt sätt skulle vidga det område, inom vilket djurplågeri kunde beivras. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då goda förutsättningar att ingripa effektivt mot djurplågeri enligt utskottets mening förelåg vid skärpt tillämpning av gällande lagstiftning saknades anledning att föranstalta om en översyn av djurplågeriparagrafen. Utskottet avstyrkte därför bifall till motionen men uttalade avslutningsvis att utvecklingen i fråga om tillämpningen av paragrafen dock borde följas med uppmärksamhet.

Vid 1970 års riksdag behandlades, som har nämnts i det föregående, motioner om en utvidgning av ansvaret för djurplågeri (I:39 och II:43 samt I:41 och II:41). I motionerna anfördes att fall av djurplågeri f.n. inte alltid kan beivras på ett effektivt och tillfredsställande sätt. Den främsta anledningen härtill sades vara att åklagaren ställs inför mycket stora svårigheter när det gäller att bevisa att en gärningsman i handlingsögonblicket haft uppsåt att tillfoga djuret lidande. Motionärerna ansåg därför att gränserna för det straffbara området i fråga om djurplågeri måste vidgas. I motionerna I:39 och II:43 framhölls att en gärning, som vittnar om grov oaktsamhet vid handhavande av djur, borde kunna påtalas. Motionärerna hemställde att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhöll om översyn av djurplågeriparagrafen. I motionerna I:41 och II:41 hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde förslag till sådan ändring av djurplågeriparagrafen att däri stadgat straffansvar skulle omfatta även sådant djurplågeri som förorsakats av vårdslöshet.

I utlåtande (3LU 1970:15) över motionerna anförde tredje lagutskottet bl.a.:

'Som utskottet vid flera tillfällen understrukt är djurplågeri ett allvarligt brott. Det är därför mycket otillfredsställande om gällande bestämmelser i brottsbalken inte i önskvärd utsträckning medger effektiva ingripanden i fall då djur åsamkats lidande. Det föreligger därför skäl att undersöka möjligheterna till att utvidga lagstiftningen om djurplågeri till att avse även vårdslösa handlingar.'

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen (rskr 1970:97).

Som har nämnts i inledningen uppmärksammades frågan om en ändring i djurplågeriparagrafen också vid 1971 års riksdag i såväl motioner som två enkla frågor till justitieministern.

5 Överväganden och förslag

I det betänkande (SOU 1938:36) som låg till grund för djurskyddslagen anförde utredningsmannen, att det övervägande antalet av de svenska djurägarna sökte behandla sina djur väl. Statistiska uppgifter visade, att tendensen varit sjunkande såväl beträffande antalet för djurplågeri åtalade och dömda personer som i fråga om antalet fall där fängelsestraff utmätts för sådant brott. Trots detta ansåg utredningsmannen, att förhållandena på detta område ännu lämnade mycket övrigt att önska. Långt talrikare än åtalen och domarna för djurplågeri av ett eller annat slag var enligt utredningsmannen sådana fall av grym behandling eller på tanklöshet, okunnighet eller slentrian beroende vanvård av djur, vilka av olika skäl inte blivit föremål för lagföring. Och ett stort antal fall av den ena eller andra kategorien kom aldrig till allmänhetens kännedom.

Det kan beräknas att vid den tid då betänkandet avgavs något över 200 personer årligen fälldes till ansvar för ett eller flera djurplågeribrott. Som framgår av *bilaga 1* till denna promemoria har antalet dömda numera sjunkit ytterligare till endast omkring 20 — 30 personer årligen under den redovisade tioårsperioden, 1961 — 1970. Den tendens utredningsmannen påvisade har alltså visat sig vara bestående.

Numera handläggs således endast ett jämförelsevis litet antal mål om ansvar för djurplågeri vid våra domstolar. Det kan finnas flera orsaker till denna utveckling. Mera detaljerade bestämmelser och ökad upplysning om hur djur bör behandlas, förbättrad tillsyn, effektivt arbetande djurskyddsorganisationer och större ekonomiska resurser hos uppfödare och andra djurhållare har säkerligen lett till allt bättre förhållanden på detta område. Det kan emellertid inte uteslutas att det ringa antalet mål om djurplågeri också kan tänkas till någon del bero på en restriktiv domstolspraxis och därav följande återhållsamhet hos åklagarna att väcka åtal. Att detta är förhållandet har antagits i skilda uttalanden i dessa frågor

som har gjorts under senare år. När djurplågeriparagrafen ändrades senast framhöll sålunda chefen för justitiedepartementet, att han för sin del hade blivit övertygad om att bestämmelsen om straff för djurplågeri tillämpades alltför restriktivt och att det därför var motiverat att förtydliga bestämmelsen. I detta syfte föreslogs den ändringen att det för straffbarhet inte längre skulle krävas att det lidande som djuret tillfogats kunde betecknas som 'otillbörligt'. Av gärningsbeskrivningen skulle i stället framgå att varje handlande som innebär att någon 'otillbörligen utsätter djur för lidande' kan föranleda ansvar för djurplågeri (prop. 1965:138 s. 18). Vid behandlingen av denna proposition uttalade tredje lagutskottet bl.a., att djurplågeri är att anse som ett allvarligt brott och att det är angeläget att domstolarna inte tillämpar straffbestämmelsen med sådan mildhet som ofta syntes förekomma (3LU 1965:31 s. 41). Utskottet har senare vid flera tillfällen återkommit till detta uttalande, såsom i utlåtanden över motioner vid 1969 och 1970 års riksdagar (3LU 1969:46 s. 14 och 1970:15 s. 9, 11).

Uppfattningen att åklagarnas åtalspraxis och domstolarnas rättstillämpning präglas av alltför stor återhållsamhet har även framförts i åtskilliga av de motioner i djurskyddsfrågor som har avgetts under senare år. I motioner vid 1970 års riksdag anför sålunda att djurplågerifallen inte beivras på ett effektivt och tillfredsställande sätt, främst beroende på att åklagaren ställs inför mycket stora bevissvårigheter när det gäller att styrka att gärningsmannen haft uppsåt att tillfoga djuret lidande. Tredje lagutskottet anmärker i sitt utlåtande över dessa motioner (3LU 1970:15 s. 11), att utskottet haft tillfälle att ta del av rättsfall som visar att uppsåtskravet medfört svårigheter för domstolarna när det gäller att beivra även allvarliga former av djurplågeri. Utskottet hänvisar vidare till att det enligt veterinärstyrelsen förekommer ett stort antal fall där åklagaren avstått från att väcka åtal därför att uppsåt inte ansetts ha förelegat. Utskottsutlåtandet har i övrigt redovisats i avsnitt 4.

Ämnet behandlades också vid 1971 års riksdag. I betänkande med anledning av motioner om djurskyddstillsyn underströk jordbruksutskottet vikten av ett effektivt djurskydd och framhöll, att ett av de besvärligaste hindren när det gäller att verksamt ingripa mot fall av djurplågeri uppenbarligen är svårigheterna att åstadkomma bindande bevisning att uppsåt förelegat (JoU 1971:15 s. 2).

I syfte att belysa i vilka fall domstolarna kan tänkas ogilla åtal på grund av gärningsmannens bristande uppsåt redovisas i *bilaga 2* några domar som meddelats under åren 1965 — 1970 och i vilka uppsåtsfrågan varit av betydelse för avgörandet. Flera domar med ogillande av åklagarens ansvarstalan på grund av brister i det subjektiva rekvisitet finns från tiden efter 1965 men har av utrymmesskäl inte återgetts i bilagan.

Det skulle givetvis även vara av stort värde att ha närmare kännedom

om den omfattning i vilken åklagare beslutat att inte åtala på grund av svårighet att styrka det subjektiva rekvisitet. Det är ju främst sådana fall som föranlett kritik mot djurplågeriparagrafens avfattning. På detta område saknas emellertid statistiska uppgifter och en så omfattande undersökning av åtalspraxis som skulle vara nödvändig för att få en mera tillförlitlig uppfattning om problemets storlek både totalt sett och i skilda delar av landet har av arbetsekonomiska skäl inte bedömts vara möjlig att genomföra i detta sammanhang. Som ett exempel på de svårigheter som en åklagare tydligen kan ställas inför vid åtalsfrågans avgörande i anledning av misstänkt djurplågeri redovisas i *bilaga 3* ett av åklagarmyndigheten i Göteborg nyligen avgjort fall.

Det nuvarande kravet på uppsåt innebär att gärningsmannen i handlingsögonblicket skall ha insett att djuret utsatts för lidande. Däremot behöver han inte också ha insett att han handlade 'otillbörligen'. Eftersom åklagaren i princip har bevisbördan åligger det honom att i subjektivt avseende visa, att gärningsmannens uppsåt omfattat inte bara att utsätta djuret för den behandling eller vanvård, varigenom djuret enligt domstolens värdering otillbörligen åsamkats lidande, utan också att tillfoga djuret visst lidande. Därvid gäller att s.k. eventuellt uppsåt är tillräckligt för att ansvar skall kunna ådömas.

Innebörden av uppsåtskravet har redovisats i avsnitt 2 och belyses även närmare av omständigheterna i de enskilda fall som tagits upp i bilagorna 2 och 3. Av de redogörelser som lämnas där torde framgå att uppsåtskravet medför problem vid rättstillämpningen och har haft till följd att jämförelsevis allvarliga fall i vilka djur utsatts för lidande inte har föranlett ansvar för djurplågeri. Det torde vidare vara klarlagt att dessa bevis-svårigheter ibland framstår som så uppenbara att åklagaren inte anser det meningsfullt att ens väcka något åtal. I vilken omfattning detta är förhållandet har inte kunnat fastställas. Än mindre kan det givetvis utrönas i vilken utsträckning tillsyningsmän, veterinärer, personer inom djurskyddsrörelsen eller andra på grund av hittillsvarande rättstillämpning anser det utsiktslöst att polisanmäla fall av djurplågeri.

Det kan antas att de svårigheter som finns i rättstillämpningen när det gäller att beivra djurplågeribrott försvagar effektiviteten av de allmänna bestämmelserna i djurskyddslagen. Enligt 14 § 2 mom. djurskyddslagen kan visserligen hälsovårdsnämnd ingripa mot den som har åsidosatt reglerna i 2 — 6 §§ eller 8 b § genom att meddela föreskrifter och förelägga vite. Det ligger i sakens natur att sådant ingripande i praktiken bara företas mot den som yrkesmässigt eller eljest mera varaktigt handhar djur, t.ex. i lantbruk. I än högre grad gäller detta tillämpningen av bestämmelserna i 14 § 4 mom. andra stycket djurskyddslagen om förbud att handha djur.

I fall då någon bryter mot de bestämmelser i djurskyddslagen, som inte

är särskilt straffbelagda, kan straff ådömas endast enligt djurplågeriparagrafen i BrB. Den svenska djurskyddslagen skiljer sig i detta avseende från motsvarande lagstiftning i Danmark, Finland och Norge. I dessa länder — vilkas djurskyddslagar i princip omfattar alla djur — innehåller de allmänna strafflagarna inga bestämmelser om straff för djurplågeri. Motsvarande bestämmelser finns i stället i djurskyddslagstiftningen. Den norska djurskyddslagen anger uttryckligen att oaktsamhet är straffbar. Även enligt den finska lagen torde åtminstone grov oaktsamhet kunna bestraffas. Så var fallet före den nya finska djurskyddslagens tillkomst och någon ändring i detta avseende torde inte ha varit åsyftad när strafflagsbestämmelsen upphörde att gälla på grund av den nya lagen. Den danska lagen kräver i princip uppsåt. Å andra sidan upptar den danska straffbestämmelsen inte rekvisitet 'lidande' utan nämner endast att djuret skall ha behandlats oförsvarligt, vilket i subjektivt avseende inte kräver mer än rekvisitet 'otillbörligen' i den svenska djurplågeriparagrafen. Ansvaret för djurplågeri kan således sägas vara mera vidsträckt enligt dansk, finsk och norsk djurskyddslagstiftning än enligt den svenska djurplågeriparagrafen.

Mot bakgrund av de uttalanden riksdagen har gjort om vikten av ett effektivt djurskydd och om angelägenheten av större stränghet i rättstillämpningen ter det sig önskvärt att vidga djurplågeriparagrafens tillämpningsområde så att möjligheten att beivra förekommande fall av djurplågeri inte uteslutande blir beroende av gärningsmannens uppsåt eller åklagarens möjligheter att styrka att uppsåt förelegat. Hänsyn bör i dessa sammanhang kunna tas även till åtminstone vissa former av oaktsamhet från gärningsmannens sida. För en sådan utvidgning av det straffbara området talar också det förhållandet att straff för ouppsåtligt djurplågeri i vissa fall kan ådömas enligt djurskyddslagarna i våra grannländer.

I samband med införande av en bestämmelse i BrB om straff för djurplågeri som begås av oaktsamhet måste ställning tas till om en gradering bör göras av den oaktsamhet som skall föranleda ansvar, om oaktsamhetsrekvisitet bör begränsas till endast visst eller vissa objektiva rekvisit och om en särskild straffskala bör gälla för oaktsamhetsbrottet.

En gradering av oaktsamhetsrekvisitet förekom i den finska strafflagens djurplågeriparagraf, som endast straffbelade 'grovt vållande', medan den norska djurskyddslagen bestraffar den som av 'aktlöyse' förövar djurplågeri. I de fall då en gradering förekommer av oaktsamhetsbrotten enligt BrB begränsas straffbarheten i allmänhet till att omfatta endast grov oaktsamhet (framkallande av fara för annan enligt 3 kap. 9 §, svindleri enligt 9 kap. 9 §, vårdslöshet mot borgenärer enligt 11 kap. 3 §, vårdslöshet med gift eller smittämne enligt 13 kap. 9 §, ovarsam utsaga enligt 15 kap. 3 §, vårdslös försäkran enligt 15 kap. 10 § andra stycket, m.fl.). Flera av BrB:s oaktsamhetsbestämmelser saknar dock sådan begränsning (vållande

till annans död enligt 3 kap. 7 §, vållande till kroppsskada eller sjukdom enligt 3 kap. 8 §, bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 §, allmänfarlig vårdslöshet enligt 13 kap. 6 §, m.fl.).

De under senare tid från skilda håll framförda förslagen om en utvidgning av straffbestämmelsen för djurplågeri till gärningar som sker av oaktsamhet synes närmast avse fall i vilka gärningsmannen visat grov oaktsamhet. En kriminalisering av alla former av oaktsam behandling som inneburit lidande för djur skulle sannolikt få till följd att ett förhållandevis stort antal fall som kan te sig föga straffvärda blev belagda med straff. Tillämpningsområdet för en ny straffbestämmelse torde därför böra begränsas till att avse endast fall av grov oaktsamhet.

Mot bakgrund av vad som har sagts förut om svårigheterna att tillämpa uppsåtsrekvisitet på brottsbeskrivningens krav att gärningsmannen skall ha utsatt djuret för lidande är det uppenbart att ett oaktsamhetsrekvisit bör ersätta kravet på uppsåt i detta avseende. Övriga objektiva rekvisit för djurplågeri är dels arten av den behandling som orsakat lidandet, dels kravet att denna skall ha skett 'otillbörligen'. Gärningens otillbörlighet behöver, enligt vad som har nämnts tidigare, inte omfattas av gärningsmannens uppsåt på annat sätt än att han skall ha varit medveten om de omständigheter som medför att gärningen kan betecknas som otillbörlig. I fråga om den behandling djuret har utsatts för kan denna ske på vilket sätt som helst och således även genom sådana i grunden culpösa förfaranden som försummelser i olika avseenden, felbedömning eller okunnighet. Oaktsamhetsrekvisitet torde därför böra omfatta brottsbeskrivningen i dess helhet och inte begränsas till rekvisitet lidande.

Det kan bereda svårigheter att göra en gränsdragning mellan fall där gärningsmannen genom ett egentligen culpöst förfarande, t.ex. försummelse att utfodra djur, visat sådan likgiltighet för djurets vård att han kan anses ha handlat med uppsåt att utsätta djuret för lidande och fall i vilka uppsåt inte kan konstateras utan endast culpa kan anses föreligga. Från djurskyddssynpunkt är denna gränsdragningsfråga tämligen likgiltig, eftersom i båda fallen det lidande som djuret utsatts för kan ha varit av allvarlig art och ha drabbat många djur. Dessa omständigheter, liksom det förhållandet att endast sådan oaktsamhet som kan betecknas som grov bör falla under den föreslagna straffbestämmelsen, talar för att man inte bör införa en särskild straffskala för oaktsamhetsfallen. Straffskalan i förslaget bör sålunda vara densamma, böter eller fängelse i högst två år, oavsett om uppsåt eller grov oaktsamhet föreligger. Det kan anmärkas att denna strafflatitud gäller för bl.a. framkallande av fara för annan, förgöring samt vårdslöshet med gift eller smittämne (3 kap. 9 § resp. 13 kap. 8 § och 9 § BrB). Ett straffmaximum av fängelse i högst två år gäller vidare för bl.a. vållande till kroppsskada eller sjukdom samt allmänfarlig vårdslöshet (3 kap. 8 § resp. 13 kap. 6 §).

En bestämmelse om straff för djurplågeri som skett av grov oaktsamhet torde kunna komma till användning framför allt när någon har utsatt djur för lidande genom att åsidosätta de allmänna reglerna i djurskyddslagen eller med stöd av lagen utfärdade tillämpningsföreskrifter om behandling av djur. Det bör kunna förutsättas att den som handskas med djur på ett sätt som klart avviker från någon av de sålunda givna grundreglerna på detta område i varje fall haft anledning att ta risken för djurets lidande i beräkning som en av följderna av den behandling han utsatt djuret för. Vidare måste givetvis oaktsamheten framstå som grov med hänsyn även till övriga förhållanden i det enskilda fallet. Vid bedömningen härav inverkar en mångfald omständigheter. Särskilt kan nämnas graden och varaktigheten av det lidande som tillfogats djuret, antalet djur som orsakats lidande samt möjligheterna för gärningsmannen att bedöma följderna av den behandling han utsatt djuret eller djuren för. Större krav bör sålunda kunna ställas på den som yrkesmässigt handhar djur eller eljest på grund av sin utbildning eller erfarenhet är förtrogen med skötseln av sådana djur som det är fråga om.

Förslag till ändring av straffbestämmelsen i 16 kap. 13 § BrB i enlighet med här redovisade överväganden bifogas denna promemoria som *bilaga 4*.

Bilaga 1

Statistiska uppgifter ang. mål om ansvar för djurplågeri under åren 1961–1970

År	Antal dömda ¹⁾	Därav böter ¹⁾	Helt frikända ²⁾
1961	25	25	uppgift saknas
1962	27	27	..
1963	32	25	..
1964	22	21	..
1965	16	9	7
1966	28	24	6
1967	18	17	5
1968	26	22	5
1969	8	5	5
1970	23	18	5
Summa	225	193	

¹⁾ Uppgifterna hämtade ur den officiella statistiken.

²⁾ Åtalet helt ogillat i mål vari djurplågeri utgjort s. k. huvudbrott. Uppgifterna lämnade av statistiska centralbyrån.

Några domstolsavgöranden

Här återges i sammandrag innehållet i några domar som belyser bl.a. frågan om den tilltalades uppsåt att tillfoga djur lidande.

1 Hovrättens för Nedre Norrland dom den 12 maj 1967

(Ett utförligare referat av detta fall finns i Svensk Juristtidning 1968 rf s. 23.)

1.1 Underrättens dom

Allmänne åklagaren yrkade vid Ångermanlands norra domsagas häradsrätt ansvar å A för olovlig jakt, djurplågeri och överträdelse av jaktstadgan, varvid åklagaren anförde: Den 28 och 31 december 1965 bedrev A jakt på annan tillhörig mark, varvid han dödade tre rådjur. Vid jakten förföljde A på skidor djuren i meterdjup lössnö under så långa sträckor att de genom utmattning eller överansträngning kunde av A upphinnas, fasttagas och brytas omkull, varefter han med handkraft knäckte djurens nacke, vilket allt förorsakat djuren otillbörligt och onödigt lidande.

A erkände att jakten hade tillgått så som åklagaren påstått. Han bestred emellertid åtalet och gjorde gällande bl.a. att djuren inte hade åsamkats vare sig otillbörligt eller onödigt lidande.

I domskälen anförts bl.a.: Genom att på sätt i målet utretts ha skrämt djuren ut i djup snö och sedan åkt ifatt dem och dödat dem med sina händer måste A anses hava orsakat djuren onödigt lidande. Han har därmed åsidosatt föreskriften i 1 § jaktstadgan. Däremot finner häradsrätten icke styrkt att lidandet varit otillbörligt, varför åtalet för djurplågeri icke kan bifallas.

A dömdes jämlikt jaktlagen och jaktstadgan för olovlig jakt och tillfogande av onödigt lidande för villebråd till 60 dagsböter om 9 kronor.

Häradsrättens ordförande var skiljaktig och anförde bl.a.: A har tillfogat djuren onödigt lidande därigenom, att han under längre tid förföljt dem på skidor. Han har också utsatt dem för otillbörligt lidande genom att i slutskedet av jakten hetsa dem en längre sträcka genom djup snö, kasta sig över dem och gripa dem med händerna ända tills han slutligen lyckats döda dem. A har därmed objektivt sett åsidosatt föreskrift i 1 § jaktstadgan och straffbudet i 16 kap. 13 § BrB. Han kan svårligen ha undgått att förstå, att han orsakat djuren onödigt och otillbörligt lidande. I vart fall är uppenbart

att han varit så likgiltig för lidandet, att även full vetskap därom icke skulle ha hindrat honom från att fullfölja brottet. Han har därmed — förutom olovlig jakt — gjort sig skyldig till förseelse mot 1 § jaktstadgan och till djurplågeri. -Ordföranden ville döma A för olovlig jakt, tillfogande av onödigt lidande för villebråd och djurplågeri till fängelse tre månader.

1.2 Hovrättens dom

I domskälen anförde hovrätten bl.a.: Genom de upplysningar som i målet lämnats av veterinärstyrelsen och övriga sakkunniga finner HovR:n ådagalagt att A genom att avsevärda sträckor i djup och lös snö förfölja och slutligen med händerna gripa och döda ifrågavarande 3 rådjur utsatt dem för otillbörligt lidande. A måste ha insett att han åsamkat djuren otillåtet lidande av avsevärd styrka. Han är därför förfallen till ansvar för djurplågeri. Vid sådant förhållande skall han icke för samma gärningar fällas till ansvar jämlikt 29 § 1 mom. jaktstadgan.

Hovrätten dömde A för olovlig jakt och djurplågeri till fängelse en månad.

Referenten i målet var skiljaktig såtillvida att han ansåg att straffet borde bestämmas till 100 dagsböter om tio kronor.

2 Svea hovrätts dom den 14 oktober 1965

2.1 Underrättens dom

Allmänne åklagaren yrkade vid Gotlands domsagas häradsrätt ansvar å P för djurplågeri och anförde: Den 14 januari 1965 avhämtades vid P:s gård för slakt en honom tillhörig omkring ett och ett halvt år gammal stut av SRB-ras. Överveterinären Sven Österling besiktigade påföljande dag vid kontrollslakteriet i Visby stuten ifråga och konstaterade då — liksom bilägaren K.A. Hansson som utförde transporten av djuret — att stuten hade ett sår i nacken, där en bit av en kätting satt fastvuxen. Obduktion samma dag, dvs. den 15 januari 1965, visade att stuten hade ett cirka femton centimeter långt, cirka fem centimeter brett och cirka fem centimeter djupt, tvärgående, vargörande och illaluktande sår i nacken cirka sju centimeter bakom nackkammen. att i sårets längdriktning var fastvuxen en cirka 40 centimeter lång kätting av den typ som vanligen användes i kalvbindslen, att genom tre av kättinglänkarna ärrvävnad vuxit upp så att cirka valnötsstora nybildningar uppkommit ovanför länkarna samt att såret var av kronisk natur och minst två till tre veckor gammalt. Djuret, som hos ägaren varit bundet med detta fastvuxna bindsle, har härigenom orsakats otillbörligt lidande. P har genom vanvård utsatt djuret för detta lidande.

P förnekade vad åklagaren lade honom till last och uppgav bl.a. följande: Han levererade omkring 50 nötkreatur och 300-400 grisar per år till slakt. I ladugården hade varje djur sitt bås. I varje bås fanns en fastanbragt kätting, som lades om djurets hals. Kedjans omkrets reglerades efter omkretsen på djurets hals. Under halsen skall kedjan ha ett spelrum på någon decimeter. Djuren utfodrades två gånger per dag. Någon regelbunden ryktning av djuren förekom inte och ej heller med jämna mellanrum särskild besiktning av dem. Den ifrågavarande stuten hade stått i sitt bås omkring två månader. Den 14 januari 1965 hade stuten avhämtats för slakt. Då kättingen runt djurets hals skulle lossas upptäcktes, att den vuxit fast i nacken på stuten. Samtliga närvarande personer, djurhämtaren, dennes biträde och P hade ansett, att ett lossnitande av kättingen skulle ha förorsakat djuret onödigt lidande. Kättingen hade därför avklippts på ömse sidor om det ställe, där den vuxit fast. Djuret hade därefter skickats till slakt. P hade aldrig tidigare observerat något liknande på något av sina djur. Den i målet aktuella stuten hade icke på något sätt uppfört sig avvikande. Den hade ätit normalt och var vid normalt hull. Om P tidigare hade upptäckt, att kedjan vuxit fast i djurets nacke, hade han, om djuret då varit slaktmoget, sänt det till slakt. Om så icke varit fallet hade han vidtagit åtgärder för att avhjälpa den uppkomna skadan.

Hansson och Österling hördes som vittnen.

I domskälen anförde häradsrätten bl.a.: Vål får genom Österlings vittnesmål anses utrett, att ifrågavarande stut tillfogats visst lidande. Emellertid framgår av vittnesmålet med Hansson, som varje vecka hämtar djur hos P, att dennes djur äro välskötta. Med hänsyn till Hanssons mångåriga erfarenhet av djur måste han anses vara i besittning av god förmåga att bedöma djurs allmäntillstånd. Vidare har såväl Österling som Hansson vittnat därom, att någon anmärkning icke kunnat riktas mot den aktuella stutens hull och kondition i övrigt. Den sålunda och i övrigt i målet förebragta utredningen tyder på, att P icke ådagalagt likgiltighet för djurens vård. Med beaktande härav är icke styrkt, att P uppsåtligen utsatt stuten för lidande. Åtalet skall förty icke vinna bifall.

I domslutet ogillade häradsrätten åtalet.

2.2 Hovrättens dom

Hovrätten fann ej skäl göra ändring i häradsrättens dom.

3 Ingelstads och Järrestads häradsrätts dom den 12 september 1966

Åklagaren åtalade P för djurplågeri och anförde: Den 9 mars 1966 vid 11-tiden förde P två kvigor på väg 575. Kvigorna var bundna efter en vagn, som drogs av en traktor, körd av P. Från sin plats på traktorn hade P inte

uppsikt över mer än den ena kvigan. Under transporten föll den andra kvigan omkull och släpades liggande på vägen efter traktorn en sträcka av minst 200 meter, varunder den erhöll så svåra skador, att den måste slaktas. P har på så sätt utsatt kvigan för otillbörligt lidande och gjort sig skyldig till djurplågeri.

P bestred åtalet och uppgav bl.a.: Från sin plats på traktorn kunde han bara se den ena kvigan, men han stannade med jämna mellanrum och gick runt ekipaget. Därvid kunde han konstatera, att kvigorerna var lugna och att allt förlöpte normalt. Då han efter att ha stannat 4 eller 5 gånger körde vidare, blev han av en bilist uppmärksamgjord på att den kviga, som han inte kunde se, fallit omkull och släpade efter vagnen. Han ämnade just då stanna för att ånyo verkställa kontroll. Han vitsordade, att kvigan åsamkats avsevärt lidande genom vad som inträffat, men han bestred, att han förfarit på ett sådant sätt att han kunde dömas till ansvar för djurplågeri.

Häradsrätten fann inte styrkt, att P uppsåtligen tillfogat kvigan otillbörligt lidande, och ogillade därför åtalet.

4 Stockholms rådhusrätts, nionde avdelningen, dom den 8 juni 1967

Åklagaren åtalade N för djurplågeri och anförde: N har på kvällen den 4 juli 1966 i avsikt att fånga måsar agnat en metkrok med ett strömmingshuvud och därefter hängt ut kroken i en lina utanför sin bostad. Under den påföljande natten har en mås fastnat i kroken. På morgonen den 5 juli 1966 avlivade N fågeln. Genom sitt förfarande har N uppsåtligen utsatt måsen för otillbörligt lidande.

N bestred åtalet och uppgav bl.a.: Den 4 juli var han ute och fiskade. På kvällen lade han fiskrenset och strömmingsavfall, som han haft som agn, i en plastpåse. Då han har svårigheter att förflytta sig och bor fyra trappor upp, hängde han ut påsen utanför ett lägenhetsfönster för att slippa gå ned till soptunnan med skräpet och för luktens skull. I påsen hade han också några tafsar med krok på och en nylonrev. Denna drog han ur påsen och slog den runt påsen för att inte innehållet skulle falla ur. Tidigt på morgonen därpå fann han, att en mås fastnat i en krok, som tydligen suttit kvar i nylonreven. Måsen hade hackat hål på påsen och olyckligtvis fått kroken i sig. N hade inte haft någon tanke på att försöka fånga någon fågel med fiskrenset och krokarna, som låg i påsen, och han hade inte reflekterat över risken för en olycka av detta slag.

Rådhusrätten ansåg, att N:s uppgifter inte kunde lämnas utan avseende och att det därför inte kunde anses utrett att N uppsåtligen utsatt måsen för otillbörligt lidande. Åtalet ogillades därför.

5 Piteå och Älvsby tingslags häradsrätts dom den 26 november 1969

Åklagaren yrkade ansvar på L för djurplågeri och anförde: L har den 11 april 1969 vid 07-tiden fäst sin hund i ett koppel av 2,3 meters längd i skidstället till sin personbil, då han tillfälligt uppställt bilen på en parkeringsficka vid väg 4. L har herefter kört sin bil efter E 4 i sydlig riktning med en hastighet som tidvis uppgått till omkring 100 kilometer i timmen med hunden först springande i cirka 50 meter och därefter släpande i cirka 1 kilometer. L har därvid genom misshandel utsatt djuret för otillbörligt lidande.

L bestred åtalet och uppgav bl.a.: Han stannade bilen på parkeringsplatsen med anledning av att motorn krånglade. Hunden, som befann sig i bilen, ville ut. Han släppte ut hunden att rastas och fäste den vid takräcket baktill på höger sida av bilen. Då han efter omkring 10 minuter körde från platsen glömde han helt bort att hunden var fäst vid bilen.

Häradsrätten: Av utredningen i målet framgår att händelseförloppet varit det av åklagaren angivna. Mot L:s bestridande och med hänsyn till de uppgifter han lämnat kan emellertid icke anses visat, att han handlat i medvetande om att hunden var fäst vid bilen. Vid sådant förhållande kan någon form av uppsåt icke anses föreligga och åtalet skall därför lämnas utan bifall.

Åtalet ogillades.

6 Orusts, Tjörns och Inlands domsagas häradsrätts dom den 30 januari 1970

Åklagaren anförde: H är delägare i en jordbruksfastighet och har hand om skötseln av gårdens djur. Någon dag i början av mars 1969 fick H se att en av gårdens kvigor hade en skada på höger framben. Genom att icke utan dröjsmål vidtaga erforderliga åtgärder för vård av djuret i anledning av skadan utsatte H kvigan för otillbörligt lidande. Åklagaren yrkade ansvar jämlikt 16 kap. 13 § BrB samt 2 och 5 §§ lagen om djurskydd för djurplågeri.

H bestred ansvar och anförde bl.a.: Kvigan var ungefär ett år gammal och var avsedd för slakt. En morgon i början av mars 1969 fann han att kvigan under natten i sitt bås fått en kätting, med vilken hon var bunden, virad runt det högra frambenet strax ovanför kotleden. Kättingen hade stramat åt med påföljd att benet var något ömt och svullet. Ett mindre sår fanns även. H hade tidigare haft dylika skador på sina djur och skadorna hade alltid efter omvårdnad gått till läkning. H bedömde därför att kvigans skada inte var så farlig. Såret behandlades med Desivon och sårpuder. Något brott på benet märkte han ej. Kvigan kunde dock ej stödja ordentligt på benet. Då kvigan ännu efter några dagar icke var återställd,

rådfrågade H sin broder, som ansåg att nekros (vävnadsdöd) förelåg. H beslöt då att kvigan skulle slaktas och beställde transport av kvigan till slakteri. Transporten utfördes några dagar senare. Då kvigan fördes in i transportbilen, haltade hon men stödde på alla fyra benen. Kvigan ställdes mellan två större djur där den skulle stå stadigt. Vad som hände under transporten, visste man ej.

Besiktningsveterinären uppgav bl.a.: Med transportbil anlände den 18 mars 1969 till slakteriet H:s skadade kviga. Höger framben var av 3-4 dm från klöven räknat. Stumpen var omlindad med gasbinda. Då bindan togs bort märktes en sur, stinkande lukt. Djuret hade icke feber. Då kvigan leddes upp på lastbilen för transporten till slakteriet, måste benet ha varit av och stumpen hållits kvar av skinnet. Kvigan led av nekros. Innan vävnaderna voro avdöda, borde kvigans lidande ha varit avsevärt. Om han rådfrågats innan kvigan fördes till slakteriet, skulle han ha föreskrivit nödslaktning.

I domskälen godtog häradsrätten H:s uppgifter och fann det icke visat, att H underlåtit att vidtaga erforderliga åtgärder för vård av kvigan och att han därigenom otillbörligen utsatt djuret för lidande. Häradsrätten anförde vidare, att omständigheterna ej heller föranledde till antagande att H insett att kvigan genom hans förfarande åsamkades lidande.

Häradsrätten lämnade åtalet utan bifall.

*Bilaga 3***Exempel på fall vari åtal inte väckts**

Åklagarmyndigheten i Göteborg.

Den 14 februari 1972 kallades polismän till en hyresfastighet i Göteborg. En kvinna hade anmält att hon hört en hund yla på gården och sett tre män vid några soptunnor, varifrån ylandet kom. Polismännen fann i en av soptunnorna en hund, som var svårt skadad men alltjämt levde. Den hade skador i huvudet och ett stort kötsår i ena sidan. En av polismännen avlivade hunden genom att skjuta den med sin tjänstepistol.

De tre männen hördes. Av deras berättelse framgick bl.a. följande. De hade varit överens om att döda hunden, som var gammal, blind och sjuklig. Den tillhörde modern till en av männen. Hunden hade först bedövats med slag i huvudet med den trubbiga delen av en yxa. En av männen hade därefter med en kniv skurit ett snitt vid strupen så att blodet kunde tappas av. Hunden hölls därvid i bakbenen över en av soptunnorna på gården. Slutligen hade hunden med kniven tillfogats ett s.k. 'samestick', dvs. kniven hade stuckits in i nacken på hunden. Den hade sedan lagts i en av soptunnorna.

Den döda hunden besiktigades av veterinär som intygade bl.a. att de skador hunden företedde åsamkat hunden stort lidande.

Åklagaren fattade följande beslut: Enär det ej kan utrönas vem av de tre misstänkta som försökt taga hunden av daga och ej heller kan styrkas att denne okände har haft uppsåt till djurplågeri, skall förundersökningen nedläggas.

Förslag till**Lag om ändring i brottsbalken**

Härigenom förordnas, att 16 kap. 13 § brottsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

16 kap.

13 §

Om någon, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Om någon *uppsåtligt* eller av grov *oaktsamhet*, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den

